

Diclofenac

Doel

Doel van dit document is om voor diclofenac te onderbouwen in welke situaties enterale toediening een goed alternatief is voor intraveneuze (i.v.) toediening. Daarvoor is relevante (wetenschappelijke) informatie samengebracht. Enterale toediening is vaak duurzamer, veiliger, patiëntvriendelijker en goedkoper. Algemene achtergrondinformatie over de voordelen van enteraal toedienen is te vinden in de Leidraad 'liever enterale dan parenterale therapie'.

Beschikbare formuleringen

Diclofenac is beschikbaar als tablet, gel, drank, zetpil, pleister, oogdruppels en injectievloeistof. Kijk in het Farmacotherapeutisch Kompas of de KNMP Kennisbank voor de beschikbare formuleringen [1,2]. Vanuit duurzaamheidsoogpunt wordt de diclofenac gel sterk afgeraden [3].

Mogelijkheid bewerken van orale formulering en toediening via sonde

Diclofenac filmomhulde tabletten kunnen in principe worden bewerkt en door het eten of via de sonde worden toegediend. Wanneer dit van toepassing is en welke toedieningsmethode daarbij geschikt is, staat beschreven in het lokale Handboek Enteralia/Oralia en op de KNMP Kennisbank [4].

Diclofenac tabletten mga mogen doormidden gebroken worden, maar niet fijn gemaakt worden. Diclofenac tabletten msr mogen niet worden bewerkt.

Patiëntspecifieke factoren waarbij enterale toediening gecontra-indiceerd is

I.v.-toediening heeft over het algemeen de voorkeur bij een niets per os beleid, slikproblemen of verminderd bewustzijn zonder sonde. Daarnaast is i.v.-toediening geïndiceerd bij aantoonbare maagretentie of een maaghevel, ernstige reflux, aanhoudend braken of ernstige misselijkheid, ileus met partiële obstructie, of bij ontstekingen van het maag-darmkanaal zoals bij Crohn/colitis.

Farmacokinetische en farmacodynamische overwegingen

Biologische beschikbaarheid

Diclofenac wordt na orale toediening snel en volledig geabsorbeerd. Voedsel vertraagt de absorptie, maar beïnvloed de mate van absorptie niet. Door een groot first-pass effect is de biologische beschikbaarheid na orale toediening ongeveer 50% [1].

Tijd tot maximale concentratie (T_{max}) per toedieningsroute [1]

- T_{max} oraal gewoon preparaat: 0.5-4 uur
- T_{max} oraal mga: 4 uur
- T_{max} rectaal: 0.5-2 uur
- T_{max} i.m.: 20 minuten

Indicaties waarbij het effect van het geneesmiddel direct na toedienen moet intreden

Bij postoperatieve pijn is i.v. diclofenac geïndiceerd [1].

Interacties op absorptieniveau

Colestyramine kan de absorptie van diclofenac vertragen of verminderen. Daarom wordt aanbevolen diclofenac ten minste 1 uur vóór of 4 uur na toediening van colestyramine in te nemen [2].

Bijzonderheden

n.v.t.

Samenvatting van relevante literatuur

Het voordeel van i.v. diclofenac lijkt zich voornamelijk te beperken tot situaties waarin een snelle pijnstilling gewenst is, zoals bij postoperatieve pijn, of wanneer orale toediening niet mogelijk is. Er zijn geen onderzoeken bekend die de effectiviteit van i.v. toediening met orale toediening van diclofenac vergelijken. Wel beschrijft een onderzoek van Qureshi et al dat i.m. injectie van diclofenac een snellere pijnreductie gaf, maar dat het uiteindelijke pijnstillende effect hetzelfde was. Qureshi et al concludeerde dat gezien de tijd voor het klaarmaken van de injectie en invasieve karakter van injecties, de voorkeur uitgaat naar orale toediening [5].

Conclusie

Enterale toediening van diclofenac is in de meeste klinische situaties een volwaardig en voorkeur hebbend alternatief voor i.v. toediening, tenzij snelle werking noodzakelijk is of enterale toediening gecontra-indiceerd is.

Bronnen

- [1] KNMP Kennisbank [Internet]. IM: Diclofenac. KNMP; Beschikbaar via: [Diclofenac | KNMP Kennisbank](#)
- [2] Farmacotherapeutisch Kompas [Internet]. Diclofenac. Zorginstituut Nederland; Beschikbaar via: [Diclofenac | Farmaceutisch Kompas](#)
- [3] Richtlijnen database [Internet]. Leidraad duurzame farmaceutische specialistische zorg. Federatie Medisch Specialisten; Beschikbaar via: [Leidraad Duurzame farmaceutische zorg | Richtlijnen database](#)
- [4] KNMP Kennisbank [Internet]. Oralia VTGM. KNMP; Beschikbaar via: [Oralia VTGM | KNMP Kennisbank](#)
- [5] Qureshi I, Pathan SA, Qureshi RS, Thomas SH. Intramuscular versus oral diclofenac for acute pain in adults with acute musculoskeletal injuries presenting to the ED setting: a prospective, double-blind, double-dummy, randomised controlled trial. Emerg Med J. 2019 Jul;36(7):401-406.

Auteurs en versie

Auteur(s): Tiemen Snels, ANIOS ziekenhuisfarmacie Radboudumc; Loes van Herpen-Meeuwissen, ziekenhuisapotheker Radboudumc
Reviewer: Milly Attema, ziekenhuisapotheker MeanderMC